אינדוסטריעלע יוניאן רופט אלע קלאוקמאכער צו א ספעציעלער מאסן פאַרזאַמלונג ווינטיקע פראגן וועלן באהאנדלט ווערן היינט 8 אָוונט אין פרייהייטס טעמפל

זון אויפגאנג — 8.26.
זון אונטערגאנג — 4.42.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדא פאבלירט אין 1910 רערשיינט יעדן טאג

אידישע וואַרט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

ווערטער: קלאר און מילד

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 21, No. 5. Winnipeg, Wed. Jan. 7, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. רערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מיטוואך יח׳ טבת, תרצ״א.

ערשטע באריכטן פון וואלן צו אסיפת הנבחרים גיבן ארבעטער 13 פלעצער צו 7 פאר די רעוויזיאָניסטן

אנב - אורחא

פון מארק

קעניג יוסף־לייב, דער אזוי־פילט־ער

ער האט זיך מיט זיין איינענער מאר־יעסטעט מטריח געווען צו אונז אין רע־דאקציע צו געבן אונז אן אודיענץ.

דאס איז ניט דערפאר ווייל ער האלט ווייניק פון זיין קעניגלאכן כבוד.

אדרבא, ער איז זייער שטאלץ מיט זיין הויכן בארוף. ער טראגט מיט ווירדע זיין פארגעשטעלטע קרון און זיין ממשות־דיקע אוניפארם, — אן אויסגעריבענעם מאנטל און א פאר לעכער דארטן וואו די קני פון די הויזן דארפן זיין.

ער שטאלצירט אפילו דערמיט, וואס ער האט פאר די 11 יאר, זינט ער האט אנגעהויבן ארויפשטייגן אויפ׳ן טראן, נאך ניט באריירט מיט זיינע קעניגלאכע הענט קיין ארבעט אויף צו פארדיענען אויף צום לעבן, — ווי אלע גוטע קעניגן לעבט ער אויסשליפלאך על חשבון הקהל.

פארוואס זשע האט ער פארבויגן זיין כבוד און איז נעקומען צו אונז?

פשוט דערפאר, ווייל גיין אין איינגנט־לאך זיין בארוף, און דאס האט אים גע־וואונען זיין וועלט־באריהמטייט, זיין טראן און זיין קרון.

* * *

איך מיין דא זיין מאיעסטעט, קעניג יוסף־לייב לאזאראוויץ, 25־יאריקער קע־ניג פון די האבאס.

א קליינער, טונקל־הויטיקער אידישער יונגערמאנטשיק, מיט א גוטן, שיר ניט אינטעליגענטן ענגליש, און מיט אן ערגערן אידיש.

געבארן געווארן אין רומעניע, אבער אויסגעוואקסן און דערצויגן געווארן אין ברוקלין, אין די פאראייניקטע שטאטן, וואו עס וואוינען נאך זיינע עלטערן, ברי־דער און שוועסטער.

צו 14 יאר פארענדיקט הייסקול, און פון דאן אז וואנדערט ער פון שטאט צו שטאט און פון לאנד צו לאנד.

אויסגעוואנדערט נאנץ אייראָפּע, אוי־בער סאוועט רוסלאנד, — ער פילט אן אינסטינקטיווע שנאה צו די באלשעווי־קעס: אפשר דערפאר, וואס זיי האבן ניט קיין דרך־ארץ פאר קעניגן?

נו, אוודע האט ער דורכגעשפאנט אויך אמעריקע אין דער לייגנ און אין דער ברייט, און קאנאדע באזוכט ער שוין א צווייטן מאל (געווען דא אין 1929).

אומעטום זוכט ער אודיענצן ביי זיין גלייכן, — ביי מלכים ושרים. ער האט בריוו און אטעסטאט פון קעניגן, פרע־מיערן, פרעזידענטן.

אפילו ארדענט האט ער: אט האט אים מעיאר נעב, פון ווינגבעג, באשיינקט מיט ווי׳ס־פעס „קאוס אף ארמס״ צו טראגן אויף זיין לאנ, ווי א שמירה קעגן ר׳, וואס זעצן אויס קעגן קעניגן פון דעם סארט . . .

* * *

קעניג יוסף־לייב איז דער אנערקענטער קעניג פון די האבאס,— די קרוין האט ער געוואונען ניט מיט פיזישער גבורה, נאר מיט בייסטיקער שטארקייט.

פאר 11 יאר צייט אויסגעוואונדערט א ווערט, אן א געבראכענעם סעגן אין קע־שענע, און, ניט געקוקט אויף אלע נסיו־גות, האט ער זיך נים דערנידעריקט זיך צו קיין ארבעט.

ער איז שוין אבער אפנים מיד פון דער שווערער לאסט פון זיין קרוין. ער איילט זיך אהיים אויף פסח. ער נייט א׳צט פון דאנען קיין וואנקאווער (דורך סאסקאטון און צווישנדריקע פונקטן), סעאטל און צר־ריק קיין ברוקלין, — צו באוועגן זיך דארטן אויף שטענדיק, אויפצוגעבן זיין קרוין און ווערן א פשוט׳ער מענש, אפשר א מיטארבעטער פון אן ענגלישער צייר־טונג.

געגנט, הייסט עס, געדינט דער מענש הייט, — שוין צייט צו טראכטן וועגן א תכלית פאר זיך אליין!

* * *

קעניג יוסף־לייב איז אומעטום א גוטער גאסט, און ווערט ווארים אויפגענומען פון די גדולים פון די אומות העולם, — אט איז ער אפילו באשטימט געווארן פאר אן ערן מיסגליד פון דער היגער מאסאר ליגע, און אוטומאטיש, ווען מען נעמט אים אונ׳ טערפארן, האט ער קיינמאל ניט געהאט.

אבער אנדערש ווי אנדערע אידישע גדולים האט דער גלאנץ פון דער אויסער־לאכער וועלט אים נים פארבלענדעט: ער איז פארבליבן א געטרייער איד און טראכט אפילו ניט פון אסימילירן זיך.

פאר די 11 יאר וואס ער וואנדערט, האט ער קיינמאל ניט געטראגן זיין קרוין אום שבת, — יערן ערב שבת לייגט ער אוועק אן א זייט זיין קעניגלאכע מלאכה און וואנדערט ניט אוועק, וואו עס ווייזן זיך ניט דריי שטערן אויף דעם שבת־נאכטיקן הימל . . .

און וואוהין ער קומט ניט, זוכט ער אוים דוקא די אידן און ניט זיי דעם בבוד אין די געלעגנהייט אויסצוהאלטן זיין מאיעסטעט אין זיינע קעניגלאכע הצטר־בות׳ן, וואס זיינען אנב זייער באשיידן, — א פאר וועש, א מאלצייט, א נאכט־לעגער, א לאטע אויף די הויזן . . .

* * *

און אזוי האבן מיר, הייסט עס, אונזערע אידישע קעניגן, — קעניגן פון די שנאר דערס׳ קעניגן פון די האבאס . . .

נישקשה, — מיר האבן ניט וואס צו שעמען זיך מיט זיי קעגן די גויאישע שטאל קעניגן, קויזל קעניגן, אויל קעניגן און טאקע די אמת׳ע קעניגן.

זיי טוען אויך ניט קיין מלאכה, — אין זיי קאסטן אונז א סך ביליקער.

אזן, הויפטזאכלאך, זיי פארארזאכן ניט קיין מלחמות, ווי די גויאישע קעניגן.

זאָגט אז 400 טויזנט זיינען אומגעזעצלאך אין די שטאטן

(ספעצ. טעלעג. צו ד״א.וו. דורך ״איטא״)

וואשינגטאן, יאנוו. 7 (איטא).— ארום 400 טויזנט פרעמדבעדארענע נעפינען זיך אומגעזעצלאך אין די פאראייניקטע שטא־טען, און 100 טויזנט פון זיי קאנען דע־פארטירט ווערן אונטער די תקנות פונ׳ם אימיגראציע אקט, — לויט א בריוו פון סעקרעטאר דאוס צום סענאט.

דאוקס בריוו איז געווען אן ענטפער צו א רעזאלוציע וואס דאס האוס פארלאנגט אינ־פארמאציע וועגן דעם עניין און אויך אנ־וויזונגען ווי צו ענדערן די אימיגראציע געזעצן צו פארלייכטערן די דעפארטאציע פון אומגעווינשטע אימיגראנטן.

——(::)——

אינדישער פיהרער פאראורטיילט צו ניין חדשים טורמע

באמבעי, אינדיע, יאנוו. 7. — וועלכ־האל פאטעל, געוועזענער צייטווייליקער פרעזידענט פון דעם אל־אינדישן נאציאָ־נאלן קאנגרעס, איז דא נעכטן פאראורט־טיילט געווארן צו ניין מאנאטן טורמע.

פאטעל איז דעם זעקסטן דעצעמבער ארעסטירט געווארן אין אהמאדבאד אין פארבינדונג מיט א רעדע וואס ער האט געהאלטן אין באמבעי.

נאך א קאנדידאט פאר גאווער־נאר דזשענעראל

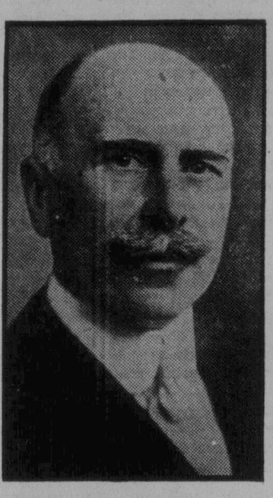

אוירל פון אלטאן, ברודער פון קעניגן מערי און געווזענער גאווערנאר־דזשענעראל פון דרום אפריקע, ווערט אין לאנ־דאן באטראכט ווי א נאָרשיינלאכער קאנ־דידאט צום פאסטן פון גאווערנאר דזשענעראל פון קאנאדע, אויפ׳ן ארט פון לארד בעסבארא, וועלכער ווערט וויצע־קעניג פון אינדיע.

פרעמיערן צייכענען אָן פלענער פון רעגירונגס הילף פאר פארמערס

אויף דער קאנפערענץ אפגעהאלטן גע־וואָרן דא נעכטן צווישן פרעמיער בנעט און די דריי פריירי פרעמיערן, אין אפיס פון פרעמיער ברעקען, זיינען אנגעצייכנט געווארן געוויסע איינצלהייטן פון דער רע־גירונגס פלענער צו העלפן די פארמערס, דורך נאראנטירן אן ארדנטלאכן פארקויף פון דעם שניט פון דעם יאר און דורך דר־ערסטער הילף צו נויטליידנדיקע פאר־מערס. אין דער פארם פון שפייז, קליי־דער, באהייצונג און זרעות.

דר. ענדרעסאן, פרעמיער פון סאסקא־טשעוואן, איז באשטימט געווארן צו זיין דער באריכט אפגעבער פאר דער עפנט־לאכקייט. אבער אויף ער איז געווען קארג אויף אינפארמאציעס און האט ניט ארויס געגעבן קיין איינצלהייטן פון די פאר־האנדלונגען. אלץ וואס ער האט געזאגט איז, אז מר. בענעט איז געווען זייער ברייטהארציק אין דער הילף וואס ער האט אנגעבאטן פון דער פערעראלער רעגירונג צו די פראווינצן.

שרייבער פאראיין פאר־ווייַלונג שבת

שבת, דעם 10טן יאנוואר, 9.30 אוונט, וועט פארקומען אין הויז פון ה. פארקער, 148 אלפרעד עוו., א חברים — פארווייַ־לונג פון אידישן שרייבער פאראיין. י. ראבינאוויטש וועט האלטן אן איינלייטונג צו א דיסקוסיע איבער ״דעם קינסטלערישן וואָרט״. עס זיינען אויך דא א פאר ווייַ־טיקע פראגן אויס׳ן סדר־היום צו באהאנד־לען. אלע מיטגלידער זוארן געבעטן צו קומען פינקטלאך.

קיין קריזיס אין סאָוועטן פארבאנד, לויט באריכט צום אלפארבאנדישן אויספיר קאָמיטעט

מאסקווע, יאנוו. 7.— ווי וואלעריאן קויבישעוו, פרעזידענט פון הויכן עקאָנאָ־מישן ראט, האט באריכטעט צום צענטראַ־לען אלפארבאנדישן אויספיר קאָמיטעט, איז ״אין פ. ס. ר. ר. ניטא קיין קריזיס און וועט קיינמאל ניט זיין״.

דער סאָוועטן פארבאנד, באריכטעט ער, יאגט שנעל אן און יאגט שנעל איבער די אנטוויקלטסטע קאפיטאליסטישע לענדער אין אינדוסטריע און טעכניק. ער האט אבער צוגעגעבן, אז די אויסגאבע צו דער־פירן דעם פינף יאריקן פלאן צו א דער־פאלגרייכן סוף איז נאך א רעזיקע.

די אויפגאבע פאר׳ן יאר 1931, האט ער געזאגט, איז צו דערגרייכן 83 מיליאן טאן קוילן, אנטוויקלען די רייכע סיבירער מינען וואס אנטהאלטן 86 פראצענט פון פאר־באנדס קוילן רעזערוו, און די גרינדונג פון א מעטאלורגישער באזע אויס׳ן אוראל, וואס פארדערט אן אינווסטמענט פון אנ־דערהאלבן ביליאן רובל.

די מעטאלורגישע אינדוסטריע, האט ער געזאגט, דארף לויטן פראגראם פארצייט־רען פאר׳ן יאר אכט מיליאן טאן טשוגון, 8 מיליאן מיט 808 טויזנט טאן שטאל, און 6 מיליאן מיט 600 טויזנט טאן איזען. אין טשוגון האט מען שוין איבערגעטראפן ענגלאנד 1929 פראדוקציע, און אין שטאל — פראנקרייכס 1928 פראדוקציע.

ארום 500 נייע אינדוסטריעלע אונטער־נעמונגען וועלן אנפאנגען ארבעטן אין 1931, האט ער באריכטעט.

——(::)——

איימי דזשאנסאן פלאנט אויפ־צוגעבן לופט רייזע קיין כינע

לאנדאן, יאנוו. 7. — איימי דזשאנ־סאן, די ענגלישע לופטפלייערין, וועלכע האט זיך ארויסגעלאזן אויף א פלי־רייזע קיין פעפינג, און זי האט זיך געמוזט אפשטעלן ארום וואַרשע צוליב דעם וואס איר פלי־מאשין אלד נעשדיקט געווא־רען, האט טעלעפאניירט צו דער צייטונג ״איוונינג סטענדארד״, אז זי האט בדעה נים צו פליגן קיין פעפינג דורך סיביר.

״איך וואלט זייער ניט געוואלט אויפ־געבן מיין געפלאנטע פלי־רייזע״, — האט זי געזאגט, ״אבער עס זעט איצט אויס אז איך וועל דאס מוזן טאן״.

באפעל צו ארעסטירן באריכט אז ל. טראצקי קומט אויף באזוך קיין נארוועגיע

אסלא, נארוועגיע, יאנוו. 7(איטא).— ווי די היגע צייטונג ״טאגבלאטדעט״ מעל־דעט, קומט לעאן טראצקי אויף א באזוך קיין אסלא ביים סוף יאנוואר, צו האלטן א לעקציע פאר דעם נארוועגישן סטודענ־טען פאראיינאנד.

די רעגירונג, לויט דער צייטונג, האט דערלויבט טראצקין צו מאכן דעם באזוך מיט׳ן תנאי, אז ער זאל נים באריר די אינערלאכע נארוועגישע פאליטיק אזוי לאנג ווי ער איז אין לאנד.

——(::)——

דוכאָבאָרן האבן מורא שיקן קינדער אין שול

נעלסאן, ב. ק., יאנוואר 7. — די דו־כאבארן, דרום פון נעלסאן, האבן נעכטן ניט געשיקט זייערע קינדער אן די סקולס אוים מורא, אז זיי זאלן דארטן ניט אומ־געבראכט ווערן.

לעצטן פרייטאג האבן די דוכאבארן פון דעם דיסטריקט געקראגן אן אנאָנימען בריוו, אז די סקולס וועלן אויפגעריסן ווערן, אויב זיי וועלן אהין שיקן זייערע קינדער.

איניקע דוכאבארישע קינדער האבן זיך נעכטן באוויזן אהרום די סקולס, אבער ווען זיי האבן דערזעען אז די סקולס זיי־נען ניט געווען באוואכט פון דרויסן, האָ־בען זיי מורא געהאט אריינצוגיין.

——(::)——

מאָנטרעאל מאכט דורך ערנסטע זאוועדוכע פאר יארן

מאָנטרעאל, יאנוואר 7. — מאָנטרעאל און אומגעגנט האבן שוין א צאל יארן נים ביינעוואוינט אזא שניי־שטורעם ווי נעכטן, געטרייבן פון א שטארקן ווינט, די גאסן פון שטאט זיינען באדעקט געו־ווען מיט איבער זיבן אינטשעס שניי. אויסערן שטאט, אויף די הויפט וועגן, איז נעכטן אוממעגלאך געווען דורכצו־פארן. מיט אן אוטאמאביל איבער דעם טיפן שניי. אויף איז אין שטאט טראמ־זירט געווארן דער פארקער.

די זעלבע לאגע איז אין דער שטאט קוועבעק געווען נעכטן.

——(::)——

רייזיקער עולם ביי הזכרה נאך לארד מעלטשעט

לאנדאן, יאנוו. 7 (איטא).— איבער 5 טויזנט מענשן האבן זיך באטייליקט אין דער הזכרה פארזאמלונג נאך לארד מעל־טשעט, דורכגעפירט לעצטן אונטן אין קווינס האל. דר. חיים ווייצמאן איז גע־ווען דער פארזיצער.

טויזנטער אירן אין פוילן אין געפאר צו פארלירן דאס רעכט אויף ארבעט

רעגירונג פלאנט צו פארבאָטן די באשעפטיקונג פון ניט־בירגער אין לאנד. — פוילישע און אידי־שע פארשטייער פארדאנדלען וועגן איינטלען גוטע באציאונגען צווישן ביידע פעל־קער. — 2,081 אידן פון פוילן עמיגרירט קיין ארץ ישראל אין 1930

ווארשע, יאנוו. 7 (איטא). — עס איז דא א געפאר, אז טויזנטער ״שטאטנלאָזע״ אידן אין פוילן, דאס הייסט, אזעלכע אידן וואס וואוינען אין פוילן און זיינען ניט קיין בירגער פון וועלכן ס׳איז לאנד, זאלן ניט קאנע קריגן קיין שום באשעפטיקונג אין א סך צווייגן פון פוילישן הנדל און אינדוסטריע.

די דאזיקע געפאר איז געווארן קלאר, נוץ די מאכט האט זיך אפגעזאגט פון אריינצוגעבן באנייטע וואוינונגס רעכט סערטיפיקאטן צו ״שטאטנלאזע״, די מייסטע פון וועלכע קומען פון רוסלאנד.

דער אפזאג צו באנייטן די סערטיפי־קאטן באזירט זיך אויף דעם, וואס אין לאנד הערשט א שווערע ארבעטסלאזי־קייט, און אין אזא צייט זיינען די איי־גענע בירגער בילכער ווען עס זיינען דא וועלכע ס׳איז באשעפטיקונגס מעגלאכ־קייטן.

די מייסטע אידן וואס זיינען באווירקט געווארן פון דער דאזיקער גזרה געפינען זיך אין די ראיאָנען פון ווילנע, ביאליס־טאק און וואלין, וואו די מייסטע אידן זיי־נען ״שטאטנלאזע״, ווייל זיי האבן פאר־לאָרן זייער רוסישע בירגערשאפט, און וואו אויף דער אינטערנאציאנאלער סטיטוט פאר אונטערזוכונג פון די פראב־לעמען פון די נאציאנאלע מינדערהייטן.

די באאמטע וואס באטייליקן זיך אין דער קאנפערענץ פארטרעטן ניט די רעגירונג, נאר טוען עס ווי פריוואטע בירגער.

ווארשע, יאנוו. 7 (איטא). — 2,081 פוילישע אידן האבן עמיגרירט קיין ארץ־ישראל אין 1930 אין פאלגרייך מיט 2,372, אין 1929.

מאכט טור איבער מערב קאנאדע אין אינטערעסן פון א״ארבעטער

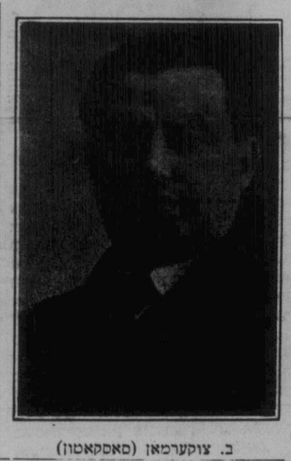

ב. צוקערמאן (מאסקאטון)

דער קאמיטעט פאר׳ן ארבעטנדיקן ארץ ישראל בעט אונז צו פארעפנטלאכן פאל־גנדיקעס:

״ב. צוקערמאן, פון מאסקאטון, מיט זיין לאנגיאריקער טעטיקייט פאר ארץ־ישראל, ווי אויך אויף אנדערע אידישע גע־זעלשאפטלאכע נעביטן, האט אויף אונזער איינלאדונג איינגעשטימט צו באזוכן א צאל גרעסערע און קלענערע פונקטן אין מערב קאנאדע אין די אינטערעסן פון דעם ארבעטנדיקן ארץ־ישראל.

״די לאקאלע טוער וועלכע האבן אין משך פון די לעצטע זעקס יאר געטריי גע־ארבעט פאר די ארץ־ישראל ארבעטער קאמפיינס זיינען נעבעגן אויפצונעמען חבר צוקערמאן, ווי ער פארדינט, און מיטהלפן זיין שליחות אין ארגאניזירן די בייזשטייערער אין א מיטגלידערשאפט פון דער ״ליגע פאר׳ן ארבעטנדיקן ארץ־ישראל״, כדי אויף אזא אופן צו שאפן א שטענדיקע און נאָענטע פארבינדונג מיט דעם חלוצ׳ישן ארץ־ישראל״.

מוצא סאנאטאריום ווערט געשלאָסן צוליב מאנגל אין מיטלען -- הילף דרינגענד נויטיק

מאָנטרעאל, קווע., יאנוו. 6.— לויט א מענ־שלאפן ווערן צו האלטן די אינסטי־טוציע אפן. די קייבל פון פאלעסטינע איז אונטערגעשריבן פון הארפעלד. פערלסאן און דער קופת חולים. מוצא טאר ניט גע־שלאסן ווערן. ביטע, טעלעגראפירט שפי־טאל פאנדן גלייך״.

——(::)——

היינט אינדוסטריעלע נאָדל יו־ניאָן פארזאמלונג

״וואס גייען מיר טאן דעם קומענדיקן סעזאן?״ — די דאזיקע פראגע וועט פארהאנדלט ווערן היינט, 8 אויינער אין אוונט, ביי א פארזאמלונג פון קלאוק־מאכער אין פרייהייטס טעמפל, פאררופן פון דער אינדוסטריעלער נאָדל־פאך יו־ניאָן. עס וועט אויך אפגעגעבן ווערן א באריכט פון די פארהאנדלונגען ביים שאפ קאנפערענץ, וואס אין אפגעהאלטן געווארן לעצטן זונטאג.

געפאר פון אלגעמיינעם לאָקאוט אין בריטישער טעקסטיל אינדוסטריע

לאנדאן, יאנוו. 7.— עס איז דא א מענ־לאקייט פון א לאקאוט קעגן א האלבן מיל־ליאן ארבעטער באשעפטיקט אין דער ברי־טישער טעקסטיל אינדוסטריע.

אין פארבינדונג מיט׳ן סטרייק פון 3,500 טעקסטיל ארבעטער קעגן דעם איינפיר פון אן אכטשפינדל פער ארבע־טער סיסטעם, האט א קאמיסיע פון קאר־טאן פאבריקאנטן אנגענומען א רעזאלו־ציע וואס פארדראמט די יוניאן פאר ארויס־רופן דעם סטרייק, און א רעקאמענדאציע צו אלע פאבריקאנטן צו שליסן זייערע פאבריקן ווען זיי וועלן אויסגעפארערט ווערן דאס צו טאן.

די דאזיקע רעזאלוציע ווערט באטראכט ווי א דראאונג מיט א לאקאוט.

דער סטרייק פון 140 טויזנט קוילן גרעבער אין סאוט ווייל׳ס־גייט דערוויל אז. די רעגירונג, מיט פארשטייער פון די באלעבאטים און די אלבעטער, פירן אן אפרהאנדלונגען. די רעגירונג שטריינגט זיך אז מיט אלע כחות אויסצולייזן דעם סכ־סוך, כדי דער סטרייק זאל זיך ניט פאר־שפרייטן.

ע. דזש. סעקטורי פארדאמט די בייטש ווי א שטראף מיטל

ריידנדיק פאר דעם צענטראלן ראט פון סאצאיאלע אנגעגנטורן, אויף דער מאנאט־לאכער פארזאמלונג פון דער ארגאניזא־ציע אין פארלאמענט געביידע, האט ע. דזש. סעקטורי, געווזענער באליסטאר דזשענעראל אין דעם פערעראלן קאבינעט, פארדאמט דעם געברויך פון דער בייטש ווי א שטראף־מיטל.

די ריכטער וואס פאר׳משפט׳ן צו שמיץ, האט ער געזאגט, וואלט מען גע־דארפט צווינגען צו שטיין אויפן זעלן ווי מע זמילט אויס די דאזיקע שטראף.

אט דער נעמה מיטל קעגן פארברעכער, האט מר. סעקטורי געזאגט, איז נים אין אנקלאנג מיט דער בעסערער פראקטיק אין גרויס בריטאניע, אמעריקאנער און אייראָפּיאישע געפענגניש. אין דער בריטישער ארמיי האט מען אפגעשאפן שמיץ, ווייל זיי רופן ארויס די ערנסטע ליידנשאפטן פון די קרבנות.

ער האט דערווזיזן אז שמיץ זיינען ניט קיין מיטל אפצושרעקן פארברעכער. צוויי־שען די פאראורטיילטע לעפטנס אין ווי־נעפגע צו שמיץ זיינען געווען אזעלכע, וואס האבן שוין געקראגן שמיץ צו צוויי און צו דריי מאל. וואס איז נויטיק איז, אז פארברעכער זאלן זיין זיכער אז זיי וועלן געכאפט ווערן און קריגן א שטראף, — די הארבקייט פון דער שטראף ברייננט אבער ניט קיין גוטע רעזולטאטן.

מר. סעקטורי האט אנגעוויזן אויף דעם דערפאלג פונ׳ם פאראל סיסטעם, און האט פארלאנגט, אז צופעליקע פארברע־כער זאלן ניט צוזאמען געפירט ווערן אין די טורמעס מיט פארהארטעוועטע פאר־ברעכער.

שרייבער פאראיין פאר־ווייַלונג שבת

שבת, דעם 10טן יאנוואר, 9.30 אוונט, וועט פארקומען אין הויז פון ה. פארקער, 148 אלפרעד עוו., א חברים — פארווייַ־לונג פון אידישן שרייבער פאראיין. י. ראבינאוויטש וועט האלטן אן איינלייטונג צו א דיסקוסיע איבער ״דעם קינסטלערישן וואָרט״. עס זיינען אויך דא א פאר ווייַ־טיקע פראגן אויס׳ן סדר־היום צו באהאנד־לען. אלע מיטגלידער זוארן געבעטן צו קומען פינקטלאך.

ע. דזש. סעקטורי פארדאמט די בייטש ווי א שטראף מיטל

ריידנדיק פאר דעם צענטראלן ראט פון סאצאיאלע אנגעגנטורן, אויף דער מאנאט־לאכער פארזאמלונג פון דער ארגאניזא־ציע אין פארלאמענט געביידע, האט ע. דזש. סעקטורי, געווזענער באליסטאר דזשענעראל אין דעם פערעראלן קאבינעט, פארדאמט דעם געברויך פון דער בייטש ווי א שטראף־מיטל.

די ריכטער וואס פאר׳משפט׳ן צו שמיץ, האט ער געזאגט, וואלט מען גע־דארפט צווינגען צו שטיין אויפן זעלן ווי מע זמילט אויס די דאזיקע שטראף.

אט דער נעמה מיטל קעגן פארברעכער, האט מר. סעקטורי געזאגט, איז נים אין אנקלאנג מיט דער בעסערער פראקטיק אין גרויס בריטאניע, אמעריקאנער און אייראָפּיאישע געפענגניש. אין דער בריטישער ארמיי האט מען אפגעשאפן

אנב - אורחא

פון מארק

קעניג יוסף־לייב, דער אזוי־פילט־ער

ער האט זיך מיט זיין איינענער מאר־יעסטעט מטריח געווען צו אונז אין רע־דאקציע צו געבן אונז אן אודיענץ.

דאס איז ניט דערפאר ווייל ער האלט ווייניק פון זיין קעניגלאכן כבוד.

אדרבא, ער איז זייער שטאלץ מיט זיין הויכן בארוף. ער טראגט מיט ווירדע זיין פארגעשטעלטע קרון און זיין ממשות־דיקע אוניפארם, — אן אויסגעריבענעם מאנטל און א פאר לעכער דארטן וואו די קני פון די הויזן דארפן זיין.

ער שטאלצירט אפילו דערמיט, וואס ער האט פאר די 11 יאר, זינט ער האט אנגעהויבן ארויפשטייגן אויפ׳ן טראן, נאך ניט באריירט מיט זיינע קעניגלאכע הענט קיין ארבעט אויף צו פארדיענען אויף צום לעבן, — ווי אלע גוטע קעניגן לעבט ער אויסשליפלאך על חשבון הקהל.

פארוואס זשע האט ער פארבויגן זיין כבוד און איז נעקומען צו אונז?

פשוט דערפאר, ווייל גיין אין איינגנט־לאך זיין בארוף, און דאס האט אים גע־וואונען זיין וועלט־באריהמטייט, זיין טראן און זיין קרון.

* * *

איך מיין דא זיין מאיעסטעט, קעניג יוסף־לייב לאזאראוויץ, 25־יאריקער קע־ניג פון די האבאס.

א קליינער, טונקל־הויטיקער אידישער יונגערמאנטשיק, מיט א גוטן, שיר ניט אינטעליגענטן ענגליש, און מיט אן ערגערן אידיש.

געבארן געווארן אין רומעניע, אבער אויסגעוואקסן און דערצויגן געווארן אין ברוקלין, אין די פאראייניקטע שטאטן, וואו עס וואוינען נאך זיינע עלטערן, ברי־דער און שוועסטער.

צו 14 יאר פארענדיקט הייסקול, און פון דאן אז וואנדערט ער פון שטאט צו שטאט און פון לאנד צו לאנד.

אויסגעוואנדערט נאנץ אייראָפּע, אוי־בער סאוועט רוסלאנד, — ער פילט אן אינסטינקטיווע שנאה צו די באלשעווי־קעס: אפשר דערפאר, וואס זיי האבן ניט קיין דרך־ארץ פאר קעניגן?

נו, אוודע האט ער דורכגעשפאנט אויך אמעריקע אין דער לייגנ און אין דער ברייט, און קאנאדע באזוכט ער שוין א צווייטן מאל (געווען דא אין 1929).

אומעטום זוכט ער אודיענצן ביי זיין גלייכן, — ביי מלכים ושרים. ער האט בריוו און אטעסטאט פון קעניגן, פרע־מיערן, פרעזידענטן.

אפילו ארדענט האט ער: אט האט אים מעיאר נעב, פון ווינגבעג, באשיינקט מיט ווי׳ס־פעס „קאוס אף ארמס״ צו טראגן אויף זיין לאנ, ווי א שמירה קעגן ר׳, וואס זעצן אויס קעגן קעניגן פון דעם סארט . . .

* * *

קעניג יוסף־לייב איז דער אנערקענטער קעניג פון די האבאס,— די קרוין האט ער געוואונען ניט מיט פיזישער גבורה, נאר מיט בייסטיקער שטארקייט.

פאר 11 יאר צייט אויסגעוואונדערט א ווערט, אן א געבראכענעם סעגן אין קע־שענע, און, ניט געקוקט אויף אלע נסיו־גות, האט ער זיך נים דערנידעריקט זיך צו קיין ארבעט.

ער איז שוין אבער אפנים מיד פון דער שווערער לאסט פון זיין קרוין. ער איילט זיך אהיים אויף פסח. ער נייט א׳צט פון דאנען קיין וואנקאווער (דורך סאסקאטון און צווישנדריקע פונקטן), סעאטל און צר־ריק קיין ברוקלין, — צו באוועגן זיך דארטן אויף שטענדיק, אויפצוגעבן זיין קרוין און ווערן א פשוט׳ער מענש, אפשר א מיטארבעטער פון אן ענגלישער צייר־טונג.

געגנט, הייסט עס, געדינט דער מענש הייט, — שוין צייט צו טראכטן וועגן א תכלית פאר זיך אליין!

* * *

קעניג יוסף־לייב איז אומעטום א גוטער גאסט, און ווערט ווארים אויפגענומען פון די גדולים פון די אומות העולם, — אט איז ער אפילו באשטימט געווארן פאר אן ערן מיסגליד פון דער היגער מאסאר ליגע, און אוטומאטיש, ווען מען נעמט אים אונ׳ טערפארן, האט ער קיינמאל ניט געהאט.

אבער אנדערש ווי אנדערע אידישע גדולים האט דער גלאנץ פון דער אויסער־לאכער וועלט אים נים פארבלענדעט: ער איז פארבליבן א געטרייער איד און טראכט אפילו ניט פון אסימילירן זיך.

פאר די 11 יאר וואס ער וואנדערט, האט ער קיינמאל ניט געטראגן זיין קרוין אום שבת, — יערן ערב שבת לייגט ער אוועק אן א זייט זיין קעניגלאכע מלאכה און וואנדערט ניט אוועק, וואו עס ווייזן זיך ניט דריי שטערן אויף דעם שבת־נאכטיקן הימל . . .

און וואוהין ער קומט ניט, זוכט ער אוים דוקא די אידן און ניט זיי דעם בבוד אין די געלעגנהייט אויסצוהאלטן זיין מאיעסטעט אין זיינע קעניגלאכע הצטר־בות׳ן, וואס זיינען אנב זייער באשיידן, — א פאר וועש, א מאלצייט, א נאכט־לעגער, א לאטע אויף די הויזן . . .

* * *

און אזוי האבן מיר, הייסט עס, אונזערע אידישע קעניגן, — קעניגן פון די שנאר דערס׳ קעניגן פון די האבאס . . .

נישקשה, — מיר האבן ניט וואס צו שעמען זיך מיט זיי קעגן די גויאישע שטאל קעניגן, קויזל קעניגן, אויל קעניגן און טאקע די אמת׳ע קעניגן.

זיי טוען אויך ניט קיין מלאכה, — אין זיי קאסטן אונז א סך ביליקער.

אזן, הויפטזאכלאך, זיי פארארזאכן ניט קיין מלחמות, ווי די גויאישע קעניגן.